

DADA MANİFESTOLARI*

&

Diğer Metinler

TRISTAN TZARA, (1896-1963) Romen asıllı Fransız şair, yazar, Dadacılık akımının kurucularından.

Tamamen rastlantılara dayalı ve geleneksel yazın kurallarının dışında bir edebiyat anlayışı geliştiren Tzara, şiirlerini gazeteden kesilen sözcükleri bir şapkada karıştırıp rastgele çekerek oluşturmuştur. 1921’de Paris’e yerleşen Tzara, André Breton, Philippe Soupault, Louis Aragon ve Paul Eluard gibi şair ve yazarlarla birlikte, dilin yapısında ve kullanımında değişiklikler yaparak ve çarpıcı denemelerde bulunarak kamuoyunu ve sanat çevrelerini sarsmıştır. Dil ve estetik kurallarını, mantık dizgelerini hiçe sayarak, I. Dünya Savaşı’nın yarattığı umutsuzluktan, boğuntu ve dengesizlikten, burjuva değerleri karşısında duyulan tiksintiden kaynaklanan, güvensizlik ve umutsuzluk içeren yıkıcı, protest bir hareket yaratmıştır.

1937’de Fransız Komünist Partisi’ne katılan ve II. Dünya Savaşı’nda Fransız direnişçileri arasında yer alan Tzara, fazla uzun ömürlü olmayan Dadacılığın ardından şiirlerini gerçeküstücülüğe yakın bir tarzda yazmış, gerçeküstücülükle komünizmi bağdaştırmaya çalışmıştır.

Metindeki çizimlerin yaratıcısı Francis-Marie Martinez de Picabia (1879-1953) ise Dadacı, ardından gerçeküstücü harekete yakın ressam, desinatör ve yazardır. *Sonradan Görme İsa* (çev. Alper Turan) isimli kitabı da yayınevimiz tarafından yayınlanmıştır.

Tristan Tzara

Dada Manifestoları
&
Diğer Metinler

Türkçesi: Elif Gökteke

İÇİNDEKİLER

Yedi Dada Manifestosu

mösyö antipirin'in manifestosu.....	11
dada manifestosu 1918.....	15
iddiasız bildiri.....	29
felsefe-karşıtı mösyö aa'nın manifestosu.....	33
tristan tzara.....	37
felsefe-karşıtı mösyö aa bu manifestoyu gönderiyor bize.....	41
güçsüz aşk ile acı aşk üstüne dada manifestosu.....	45
Ek / nasıl çok hoş sevimli ve çok güzel oldum.....	67
sömürge kıyası.....	71

Diğer Metinler

sanat üstüne not.....	75
zenci sanatı üstüne not.....	77
sanat üstüne not h. arp.....	79
guillaume apollinaire "katledilen şair" "tiresias'ın memeleri".....	81
pierre reverdy "le voleur de talan".....	83
pierre albert-birot.....	87
Zenci şiiri üstüne not.....	88
guillaume apollinaire öldü.....	90
r. huelsenbeck "prières fantastiques".....	91
şiir üstüne not.....	92
pierre reverdy "les ardoises du toit" "les jockeys camouflés".....	96
francis picabia "l'athlète des pompes funèbres" "rateliers platoniques".....	97
francis picabia "pensées sans langage".....	99
jacques rivière'e açık mektup.....	102
sanat ve av.....	103
dada atasözü.....	105
mizahın iflası bir ankete yanıt.....	106
olympia'da "devrilen adam"ı gördüm.....	108
lautréamont kontu üstüne not, ya da çılgılık.....	109
tersine fotoğraf man ray.....	111
bir ankete yanıt.....	114
dada üstüne konferans.....	117

**yedi dada
manifestosu**

mösyö antipirin'in manifestosu

DADA bizim yoğunluğumuzdur: sonuçsuz süngüler diker havaya, Alman bebeğin Sumatralı kafasını da; Dada pantuflasız paralelsiz bir yaşamdır; birliğe karşı, birlikten yana, ve elbette geleceğe karşı; beyinlerimizin yumuşak yastıklara dönüşeceğini biliriz bilgece, dogmatizm karşıtlığımızın bir devlet memuru kadar dışlayıcı olduğunu da, özgür değiliz ama özgürlük diye haykırırız; disiplinsiz, ahlaksız, katı bir zorunluluktur Dada, tükürürüz insanlığın üstüne.

DADA Avrupa'ya özgü güçsüzlükler çerçevesinde kalır, boktur ne de olsa, ama sanatın hayvanat bahçesini konsoloslukların bütün bayraklarıyla donatmak için değişik renklerde sıçmak istiyoruz bundan böyle. Sirk yöneticileriyiz biz, panayır rüzgârları arasında, manastırlar arasında ıslık çalarız, orospuluklar, tiyatrolar, gerçeklikler, duygular, lokantalar arasında, hah hih hah, bumm, bumm.

Tıpkı transatlantikler, gürültüler ve düşünceler gibi, otomobilin de, soyutlamalarının ağırlığında, epey üstümüze titremiş bir duygu olduğunu ilan ediyoruz. Bu arada, kolaylık sergiler, merkezdeki özü ararız, ama onu saklayabilirsek de memnun oluruz; o göz kamaştırıcı kaymak tabakanın pencerelerini

saymak istemiyoruz, çünkü DADA hiç kimse için var olmaz, herkes bunu anlasın istiyoruz. Burası Dada'nın balkonu, emin olun. Askeri marşlar buradan işitilebilir, tıpkı bir başmelek gibi havayı yarararak buradan inilebilir bir hamama işemeye ve mesel anlaşılabilir.

DADA çılgınlık değildir, ne bilgeliktir ne de ironi, bak bana, kibar burjuva.

Sanat bir fındık oyunuydu, sonu çınlayan sözcükleri çocuklar bulup topluyor, sonra da ağlayıp dörtlüğü haykırıyorlardı, ona oyuncak bebek pabuçları giydiriyorlardı, dörtlük biraz ölmek için kraliçe oldu, kraliçe de balina, çocuklar koşuyordu soluk soluğa.

Sonra duygunun önemli elçileri geldi, tarihsel olarak hep bir ağızdan bağırdılar:

Psikoloji psikoloji hi hi

Bilim bilim bilim

Yaşasın memleketim*

Naif değiliz biz

Peş peşe geliriz

Yok eşimiz benzerimiz

Bön değiliz

hem akli tartışmayı biliriz adamakıllı.

Ama bizler, DADA, onlar gibi düşünmüyoruz, çünkü sanat ciddi değildir, emin olun, bilgiçlik taslayarak vantilatör demek için cinayeti gösteriyorsak, sizin hoşunuza gidelim diyedir, sevgili dinleyiciler, sizi çok seviyorum, emin olun, ve size tapıyorum.

* Fransızca metinde bir önceki satırla kafiyeli olarak *Vive la France* (Yaşasın Fransa) denmektedir. Biz Türkçede kafiyeyi uydurmak amacıyla “Yaşasın memleketim” demeyi uygun bulduk. (ç.n.)

5206742 5¹⁰
190000 767
67914
878123

9760519 | 10
578
921436145123
78910